

A Környezet- és Természetvédő Szervezetek XXII. Országos Találkozójának állásfoglalása a Verespataki aranybányatervről

A kanadai-román Roşia Montană Gold Corporation (RMGC) Európa legnagyobb, külszíni fejtésű, ciántechnológiás aranybányáját tervezi megnyitni Verespatakon. A Gabriel Resources Rt. – az RMGC főrésztvényese –, eddig semmiféle bányászati tevékenységet nem folytatott, hiszen kifejezetten a verespataki bányaterv kedvéért hozták létre, többek között adóparadicsomokban bejegyzett, cégláncolaton keresztül. Így valós szakmai vagy pénzügyi garanciát nyújtani nem tud. Egy katasztrófa esetén lehetetlenség lesz bárkit felelősségre vonni, kártérítésre kötelezni, hasonlóan a 2000-ben bekövetkezett tiszai ciánkatasztrófához.

Tizenkét évvel ezelőtt a Nagybánya melletti zagytározó gátszakadása következtében 100.000 köbméter cianiddal és nehézfémekkel szennyezett víz ömlött a mellékfolyóin keresztül a Tiszába. Az árhullám többszáz kilométeres szakaszon környezetvédelmi katasztrófát okozott. Elpusztította a folyók élővilágát, tönkretéve a folyó mentén élő több tízezer ember megélhetését. Bevételekiesést regisztráltak a halászatban, a turizmusban, lecsökkentek az ingatlanárak és komoly helyreállítási költségek merültek fel. A Magyar Állam ekkor 30 milliárd forint kártérítési igényt fogalmazott meg. A károkért az ausztráliai illetőségű üzemeltető semmilyen felelősséget nem vállalt, a vállalatot felszámolták, kártérítésre semmi remény. A költségek a társadalomra hárultak, az emberek adójukból és munkájukkal kellett ellensúlyozni az őket és környezetüket ért károkat, míg a befektető meglépett a haszonnal.

Az RMGC verespataki bányaterve is igen súlyos környezetszennyezést és –rombolást, valamint vállalhatatlanul magas környezeti kockázatot hordoz magában. Ugyanakkor sajnálattal kell konstatálnunk, hogy a 2006-ban megszervezett közmeghallgatásokat követően a bányatervben semmilyen lényegi módosítás, jobbítás, javítás nem történt. A hírek szerint viszont hamarosan megszületik a végső szakmai-politikai döntés a bányaterv engedélyezéséről.

A Verespatakot ma körülvevő négy hegyet külszíni fejtéssel letermelnék, helyükön több száz hektár területű kráterek maradnának. Egy ekkora mértékű beavatkozás már tájvédelmi szempontból is elfogadhatatlan. Emelett megváltozik a régió vízháztartása, mikroklimája, nagymértékben sérül biodiverzitása (235 hektár erdőt is kiirtanának). Az üzemeltetés 15 éve alatt mintegy 200.000 tonna cianid felhasználásával számolnak. Az aprószemcsésre összezúzott, nehézfémekkel és ciánkomponensekkel terhelt 215 millió tonna bányahulladékot egy 185 méter magas kőgáttal elzárt völgyben helyeznék el. A több száz hektáron elterülő tározó alját nem tervezik szigetelni, így a szivárgások ellenőrizhetetlenek, a bányaterv még a csővégi kezelést sem teszi lehetővé. A mészkő-alapkőzetű völgyben elhelyezett veszélyes hulladék biztos és folyamatos szennyezéssel fogja terhelni a levegőt (hidrogén-cianid felszabadulás, nehézfém-tartalmú porszennyezés) és a vizeket (savas folyás, ciánvegyületek és nehézfémek bejutása a felszíni és felszín alatti vizekbe). Ez a biztos, folyamatos és kezelhetetlen szennyezőforrás örökre ott maradna, lassan kifejtvén hatását a vízhalálra, az alvizek felé terjedve. Gátszakadás esetén a gát mögött felhalmozott hulladékmennyiség beláthatatlan következményekkel járó, Magyarországot is érintő, katasztrófát okozhat.

A röviden felsorolt környezeti és műemlékvédelmi problémák és kockázatok fényében az RMGC verespataki bányaterve szakmai alapon történő környezetvédelmi engedélyezését abszurdumnak tartjuk. Ezt támasztja alá a Román Tudományos Akadémia, több mint 1000 tudós és kutató, az ICOMOS (az UNESCO műemlékvédelmi világszervezete) és számos romániai és külföldi szakmai szervezet állásfoglalása, nem beszélve Magyarországról, amely

a határon átnyúló környezeti hatások kockázata miatt többször hangsúlyozta, hogy ellenzi a projekt engedélyezését.

A bányatervvel kapcsolatos végső döntés politikai vonatkozásában az RMDSZ most meghatározó szereppel bír, hiszen kormánypárt és vezeti azt a két kulcsfontosságú minisztériumot is, amelyek hozzájárulása nélkül a bányaprojekt engedélyezése nem lehetséges. Politikai megközelítésben a bányaprojekt ellen szól az a példátlanul erős civil mozgalom, amely Verespatak megmentéséért létrejött és igen széleskörű támogatásnak örvend szakmai (környezetvédelmi, műemlékvédelmi, régészeti, jogi, gazdasági), egyházi és társadalmi vonalon egyaránt. Emelett az RMDSZ korán felismerte az RMGC kalandor vállalkozását és a verespataki kétes aranybányaprojektben rejlő veszélyeket és évekig következetesen kiállt választói, a román állampolgárok és az állam, valamint Magyarország és a környezet védelmében.

A korábbi határozott álláspont ellenére az RMDSZ irányítása alatt álló Kulturális és Örökségvédelmi Minisztérium alárendeltségébe tartozó Fehér Megyei Kulturális és Örökségvédelmi Igazgatóság tavaly újból kibocsátotta a régészeti mentesítési bizonylatot a verespataki Kirnyik hegyre, elhárítva egy törvényes akadályt a ciántechnológiás bányaprojekt útjából – annak ellenére, hogy a 2004-ben kibocsájtott hasonló bizonylatot 2007-ben már felsőfokú bírósági határozat alapján semmissé nyilvánítottak.

A következő kulcsfontosságú engedély kiadása is az RMDSZ-en múlik. A Borbély László vezette környezetvédelmi minisztériumnak kell döntetnie, hogy kiadja-e a beruházás megvalósulását engedélyező környezetvédelmi engedélyt. Aggodalommal figyeljük Borbély László környezetvédelmi miniszter a beruházással kapcsolatos, megengedőbb nyilatkozatait.

2010 májusában az Európai Parlament képviselői 488/48 arányban támogatták a cianid technológia bányászati alkalmazásának betiltásáról szóló indítványt, amely felszólítja az Európai Bizottságot, hogy készítse el a cianidos technológia uniós tilalmát. Korábban Magyarország mellett Csehország és Németország is betiltotta a cianidos technológia használatát. A Bizottság azóta nem lépett és a román parlament sem fogadta el a cianidos technológia romániai tilalmát előíró javaslatot. A román lakosság sem támogatja a beruházást: a Greenpeace által készített közvélemény-kutatás szerint a romániai lakosság nagyobb része - a választ adó lakosok többsége - elutasítja a verespataki projektet.

A Környezet- és Természetvédelmi Társadalmi Szervezetek Országos Találkozója szerint elfogadhatatlan az RMGC verespataki bányaterve. A cianidos technológiát pedig az egész Európai Unióban be kell tiltani.

Tekintettel arra, hogy Verespatak és környékének sorsa, valamint az Aranyos, Maros és Tisza vízgyűjtőire és a magyarországi alvizekre beláthatatlan ideig kiható ciántechnológiás bányaprojekt engedélyezése most az RMDSZ kezében van, ezért kérjük, hogy az RMDSZ-es miniszterek utasítsák el a verespataki bányaprojektet szakmai és politikai síkon egyaránt, ezáltal egy élhetőbb és biztonságosabb jövőt biztosítva nekünk Magyarországon és az egész régió számára.

Kiskunhalas, 2012. március 18.